

РАДА

ГАЗЕТА ПОЛІТИЧНА, ЕКОНОМІЧНА І ЛІТЕРАТУРНА

ВИХОДИТЬ ЩО-ДНЯ, ОКРІМ ПОНЕДІЛКІВ.

РІК ШІСТИЙ

Адреса редакції і контори:
у Києві, Велика Підвальна вул. д. 6,
внизу золотих воріт
Телефон редакції 1458.
ТЕЛЕФОН ДРУКАРНІ 1069.

УМОВИ ПЕРЕДПЛАТИ НА РІК 1911

Трік	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	
6.	5.70	5.25	4.75	4.25	3.75	3.25	2.75	2.25	1.75	1.25	0.75	0.25	0.75	0.25	0.75	0.25	0.75	0.25	0.75	0.25	0.75

Передплат. на рік можна виплачувати частками: в 2 строки: на 1 янв. 3 карб. і на 1 апр. 3 карб., в 3 стр.: на 1 янв. 2 карб., на 1 мар. 2 карб. і на 1 мая 2 р., або по 1 карб. на протязі шести місяців.
Ціна „Ради“ за кордоном: на рік 11 р., (27 кроун 94 гелери на австрійську валюту), на 1/2 року—5 р. 50 к. на 1/4 року—2 р. 75 к., на 1 м.—1 р. Коли закорд. читачі передплатують газету через поштомти, то платять за газету по ціні встановленій для передплатників в Росії.
Передплата приймається тільки з 1-го числа кожн. місяця.

ЗА ЗМІНУ АДРЕСИ 30 КОП.

(При зміні неодмінно прикладати стару адресу).

Автори рукописів повинні подавати своє прізвище і адресу. Редакція може скорочувати і змінити статті; більші статті, до друку негодні, повертаються в редакції 3 місяці і висилаються авторам їх коптом, а дрібні замітки й дописи одразу знімаються, а рукописи, на яких не зазначені умови друку вважаються безплатними.

З ПРИВОДУ надісланих до газети ВІРШІВ редакція не дискутуєся.
Просять авторів додержуватись правопису „Ради“.

УМОВИ ДРУКУВАННЯ ОПОВІСТОК:

За рядок петіту поперед тексту, або за його місце платиться по 20 коп.
За рядок петіту після тексту: за перший раз 20 коп. за другий—10 коп. Хто шукає заробітку, платить за оповістку в 3 рядки 10 коп. за раз, при умові друкування не менше 3-х раз.

Патріоти на роботі.

Я, синку, ліпше знаю
Яку ту патріотичну зграю
І ціну її любовних фраз.
Ів. Франко.

Надзвичайно цікаву картину для характеристики думських настроїв дало останнє голосування в Думі з приводу запитання урядової про голод. Здавалося б, що коли на черзі стоїть допомога буквально таки вмирущим людям, та ще за обставин, як час не жде й допомога мусить негайно бути—повинні замовкнуті всі партійні обрахунки та гризні, а вся Дума—злитися в одному пориві. Отже не так воно склалося. Патріотична частина Думи, що слова не може проказати, не згадує про величність Росії та „русского народа“, самим ганебним способом почала вилити дрібні помий на той самий „русский народ“ і не знайшла нічого крашого, як випустити свого присяжного фігура Пурішкевича з його демагогічною зверхню й глибоко образливою по суті пропозицією. Коли перед правими стає добра нагода перейти від слів до діла й свої гласливі фрази з лексикону абстрактного націоналізму прикласти до конкретної дійсності, вони відкрили своє справжнє обличчя й показали таку бесоромну цінку своїх любовних фраз, що з подивом і жахом стаєш перед ним новим доказом людського безстидства.

Особливо яскраво цей брак стилю й сорому перед людським лихом виявився під час голосування формули Андрейчука. Цей зовсім не лівий депутат висловив бажання, щоб уряд негайно поставив у Думі законопроект про те, щоб велика земельна власність не переходила установленної норми. Здавалося б знов, що до такого бажання повинні б пристати всі, кому справді лежить на серці добро народних мас, а не самих великих державців. Проте знов класова психологія правих подумала всі їх голосні заяви, усі засоби ужили патріоти, щоб провалити найбільш може патріотичну пропозицію, яка під цей час виникла в Думі.

Звичайно, вище за себе не скопчили. Люде, що позбулися вже останньої крихти сорому, не можуть певня річ виявляти його в своїх учинках. І може аж тепер арозуміють праві селяне, яких силоміць випихали їхні великоземельні товариші в двері під час голосування, серед якої чесної компанії вони опинилися...

Думки про недорід.

Скільки промов, проєктів, продуманых у столиці й по великих містах—про боротьбу „з недородом“, або хто каже—й „з голодом“!

А що таке голод, або недорід?—про це тільки читаємо у дописях з недородних губерній, де яскравими фарбами розмальовані звістки, як ріжуть кобулу, або корову, яких годувати нічим, щоб самим прогудуватися, як збірять лободу і всяке сміття, щоб з його зробити „хліб“! А хліб той вже бачили ми й в 1891 і в інші роки такіж, як інакшій. Візьміть з печі уголля з пошлом та пшом, замість та зліпші пампушечки, в яких граються діти,—то й буде такий хліб, який їдять в нас люде під голодний або недородний рік.

Чи ж є на світі де-небудь ще така сторона, де тепер, у ХХ столітті, люде їли-б такий „хліб“, що здохлий більше на землі або гній? Чи ми повертаємося до того часу троглодитів чи печерних людей, які ще не знали хліборобства та їли всячину, а коли наділялися такої нечисті, то шувако не міг її переварити, і вони ковали з голоду? Чи можна, садючи перед папіром з пером у добре ватоплений хаті, після смашного сніданку, написати добрий проєкт боротьби з недородом? який пристосовувався-б до тих закликів, які читаємо по часописах?

„Висповідаеться та запричастимося, щоб зустрінути голодну смерть!“ кажуть ти, що не мають вже й хліба, влеченого з бур'яну та деревної кори.

„Не можна тут всидіти за повними мисками та в теплі, коли там наші брати з голоду ковають!“—кажуть люде, збирають гроші і їдуть у Оренбургську чи іншу губернію, щоб тамі вібраними грошовими жертвами запобігти лихові! Але „там“ треба не грошей, а хліба, ївта, питва й теплий хат! А цього то й нема! Цього усього не принесеш з собою туди, хоч би й гроші були!

„Не могу молчать!“ кавав небіжчик граф Л. М. Толстой, після того, як ходив до голодних і побачив, що скільки-б він не назбирав і скільки-б грошей не роздав,—усе одно не зміг би нагодувати усіх тих, що живуть на землі, обробляють її на те, щоб прохарчити не тільки себе, а й нас городян. Не зміг він змовчати й перед смертю, не агадівши тих „миліонів“ людей, що б'ються й працюють до знемоги усе життя, щоб... закінчити його голодною смертю.

Вадко, що не допомогло нікому те, що цей велетень думки, серця й мистецької краси „не мовчав“, а навчав нас, що й як треба робити щоб не стало цих „миліонів“ голодаючих людей. Замовкни його слова, а ми були певні, що ці слова збудять не тільки нас, а весь рід людський на краще життя. У той пам'ятний день, коли він вмер, не тільки в Росії, а й по всьому світу загомонили про його величні думки, які ровносила преса до всіх околицях.

Не дожив він до цього року, коли ми бачимо, що повторюється знов те саме, що було 20 літ назад у 1891 році; а коли б і дожив, то знов те ж саме кавав би, що й за життя свого: що не земля не родить, а ми самі не хочемо, щоб вона родила однаково на усіх,—як на убогих, так і на багатирів. Коли земля вродить з десятини 50—100 пудів, а хазяїн хлібороб має тільки одну десятину, то він може прохарчувати свою семью до нового врожаю, і амагає на другий рік не лишити; а коли вона на другий рік дасть тільки 10—20 пудів, то йому приходится йти в город пролягати руки за подаянням. Усі ж проєкти, які там у городях вигадують, зводяться на те, що треба городям та столицям збирати гроші, купувати на їх харч у багатирів та роздавати у села, або видумувати надзвичайні заробітки для селян, щоб вони, заробивши гроші, у тих же багатирів купували собі хліб. А всякий знає, що нормально становивше життя якраз іде навизорот: села повинні харчувати городян, а не навпаки.

А що ми тепер бачимо на земських зібраннях? Прайзять в міста люде з сел, міркують про селянську біду, вилічують суми грошової допомоги, а про голоднийш причину цього дихотліття, яке повторюється тільки у Росії—„мовчать“. Землі вже не мають тієї сміливості—казати правду, яка явилася в них тільки на де-який час років скільки тому. Мовчать, промовчують і замовчують ту найпекучішу потребу усієї держави вашої, без задоволення якої і надалі ми можемо надіятися на неврожайні роки і голод мільйонів селян.

Земства найбільше стоять до того діла, яке ається недородом, або голодом. Вони заводять і агрономічні, і переселенські організації, устроюють опітні й показательні поля; кажуть, що треба отільки шкіл абудувати, щоб могла здійснитися ідея так званого все-юдного навчання. А голодний кумі, тому народно-хліборобові—усе тільки „хліб на умі“. Без того ж „хліба“ і переселення в Сибір та Середню Азію, і опітні й показательні поля, і школи не виведуть нас на шлях, по якому простують інші держави й землі, де слово „голод“ замінюється вже м'якшим словом „ашпеліть“.

І читаючи звістки в газетах про депутатів приватних товариств до прем'єр-міністра, запитуюмо себе, чом таких депутатів не вириділо ні одно земство неврожайних губерній? Невже всі земства стали осторонь того, що діється на тій Русі, про яку навіть „Новое Время“ каже, що вона „не дозволяє своїм братам вмірати голодною смертю“? Де ж тая „Русь“, коли її в земствах не чути? Де ті екстремні земські зібрання, які повинні були б у такій тяжкій час усе силу свого колективного розуму прикласти до боротьби з голодом братів?

О. Р.

рогаюдалася, що підхопила за собою й нового керівника російської політики, якому тільки й восталося пуститися берега... „Що ж, мовляв,—нічого не поробиш, прийняв таку спадщину...“ Оце—нічого не поробиш—було провідною ноткою хиткої промови прем'єра, котрий мусів опертися своєю позицією на непорушній підвалині високої ініціативи... Оже треба думати, що на фінальдовку політику Століпінна новий прем'єр дивиться, як на пасив своєї спадщини, а не так дрібний, що з ним можна помиритися за-для великого активу...

Що ж далі? Чого, при таких умовах, сподіватися нам?

Не переміня на краще,—це ясно. Нічого, що могло б обурити націоналістичну Думу, прем'єр на себе не візьме, а всякі націоналістичні проєкти, що виходять в Дума, піддержити, аби вони не торкалися економічних справ. Нема де правда діта,—великоруський націоналізм глибоко пустив своє коріння. Він охопив всю правіцю російського парламенту,—од октабристи до союзників,—в ньому тепер в особливу охоту виявляється державна творчість Дума 3-го червня,—і з ним її настроєм мусять літяться навіть ті елементи вищого уряду, які з огидливстю одвертаються од крайніх, истинно-русских „патріотів“.

В справах національних тепер, очевидно, треба скоріше жити широким реалізаціі того принципу, який мимохіть висловив в Державній Раді варшавський архієрей Миколай, говорячи про свободу віри: „історичне завдання російського уряду—обрусити все, що неруське і оправославити все, що неправославне“. Треба приватні варшавському просвіщенному велику заслугу: щаріше й виразнійше трудно було зформувувати цю ідеальну по простоті схему внутрішньої політики, яка охоплює собою в двох словах всю програму воєнного націоналізму і воєнничої церкви. Держава, по цій формулі, не що, як Великий Молох, великий шлунок, машина для перетравлення чужородних елементів: „Все обрусити і все оправославити“—більше нічого не треба, в цім законі і пророки... Прямо дивно, що в почутті і думках російського ієрарха з такою свіжістю аберієга дух і настрої середовищних релігійних вірів: з тим самим фантазмом араби вогнем і мечем розносили іслам, хрестоносці одбивали Святу Землю, а свята інквізиція палила еретиків ad majorem Dei gloriam...

Ну добре, обрусити і оправославити, так і запишімо. Але-ж по цій програмі з українцями урядови наче-б то нема чого робити? Адже ми й так руоний ароду і православіє в діла-праділа, то здавалось-би, ніяк не можемо, хоч би й хотіли, бути об'єктами політики варшавського архієрея? То-то бо й є, що не тільки можемо, а мусимо, бо далі в своїй промові архієрей розповів слухачам, що колиш дею системою Росія добре вышла асимілювати своїх ииородців та невірних—і з того виробив великоруський православитий народ“. Отже виходить, що єпископу Миколаю неодмінно треба все царство не тільки обрусити, але обеликорусити, і що на русина не великоруського походження, хоч би й православавого, єпископ дивиться як на „язичника і митаря“.

Що ж його нам роботи в світі божому, коли вже не тільки „союз русского народа“, але й свята Христова церква добивається переробити вас на великорусів? Це вже не переливки. Ми, правда, звикли, що наші павотці в офіційних виступах скрізь живляють російську мову,—але ж то віби тим, що це мова високого штабу; колись, за польського панування українські павотці з тих самих причин цвєвкали по польському, після того почали штокати по московському,—а у себе в хаті або в приятельському гурті завжди любіньсько обходилось „мужицкою“ балакою бо для них і досі правдива рідна, матерая мова—українська. Але тепер, коли ім консисторія накаже і самим записатися у великоруси і паравотці туди ж загаянати,—як думаєте, що буде?

А може так-таки нічоголінько з того й ні вийде. Всього вже казав наш народ: чув він польський поклик: нема Rusi! чув і прируд російського міністра—„малоруського напка не было, нітъ и быть не может!“... А проте і Русь наша жава по обох боках Збруча, і мова мало-

14-го ноября у 6 год. вечора помер

Яків Миколаєвич ШУЛЬГІН,

про що жінка й діти покійного з великим жалем сповіщають рідню та знайомих.

На 2 місяці

з 1-го ноября і до кінця року газета

„РАДА“

коштує 1 руб. 25 коп.

Театр Городського Народного Дому

Группа українських артистів

Сьогодні, 15-го ноября, 15-го ноября, комедія „Крути та неперекручуй ГЕТЬМАН ДОРОШЕНКО“ на 5 х. Квіт. раз нова п'єса „ПОЧАТОК“ у 7 1/2 год. КІНЕЦЬ у 11 1/2 год. вечера. У четвер, 17-го, у 5 раз нова п'єса „БРАТ НА БРАТА“ на 5 х. У пятн. 18-го, СУЛАМІФ на 6 х. У понеділ. 21-го, ранком ПІСНІ В ЛИЦЯХ оперета на 3 д. У вечері ЧАРВІНЦІ. У вівтор. 22-го, по цїах від 10 к. до 1 р. 20 к. МАРУСА БОГУСЛАВНА.
Відповідає режисер М. САДОВСЬКИЙ.

Городський Театр. Дирекція С. В. Врикіна.

Сьогодні, 15-го ноября, в бенедік художника „КАМО ГРЯДЕШИ?“ на 2-й раз при „С. М. Евенбах“, повн. нов. обстан. Вод. у 1910 році одержали істнукові з 1891 року оцету, політури і лаку, олії для палива, фабрика синьки для білизни та берлінської лазурі.
Ф. Г. ЗЕЙФЕРТА
бв. настановник В. Р. Конарський. Київ, Татарська № 1 власний дім, тел. 25-37. Цїявки даром. Потребит. і селясько-господар. Т-ва особлива анжика. Потрібні статочки представляти по всіх містах. 40-265 21

ВИГРАШНІ КВИТКИ

всіх трьох займів з завдатками: на 1 займ від 30 карб., та на II й III займи від 25 карб. продає

Банкирська контора

М. П. АЛЬПЕРИНА

Київ, Хрещатик, 19, телеф. 1218.

2 января, 1 марта і 1 мая выигрывают 900 китки

всього 1.800.000 карбованців.

Д-р Черняк

В. Житомир, 16. Приход 9-12 та 5-8, жінки 1-2. Праці (сіф.), вен., мочепод. (спец. гоїня вужень), поз. рост. Усі спец. методи гоїня. Є алжка в окр. помешк. 822-373

Спеці-кожно-венерч. лічєбница

являя № 16, Михайлівська. Порада 50 к. Пр. 10-2 ян. та 7-9 веч. Од 5-7 веч. завізуч. лічєбн. Д-р Гольдберг, приймає у себе № 16, В. Васильївська.

І-ша ЗУБНА лікарня.

ПРИ ЛІКАРНІ ХИРУРГ. Прорізна 10.

В ЕЛИСАВЕТІ

Елисаветграді) передплатувати і купувати в роздріб „Раду“ на таких самих умовах як і в конторі та в українській книгарні (Львівська вул. д.м. Солов'ява). Книгарня приймає передплату також на інші укр. видання. Є великий вибір українськ. книжок.

На увагу закордонним передплатникам.

З а к о р д о н і почтові контори приймають пер-дплату на „Раду“ і сами дбають про акуратну доставку газети тим передплатникам, що до них поступи-ли. Передплатувати через почтові контори вручатиш бо пересилка обходиться дешевше. То-ж радимо закордонним передплатникам не турбуватися з пересилання грошей до нашої контори, а передплатувати „Раду“ у себе на почті.

У Владівостоці

купувати „Раду“ окремими №№ можна в книжковому відділі „Поляна“ на розі Светланської й Суїфурської ул. Там же продаються українські книжки, журнали і історичні карти.

руська шириться, і свідомість українська роде... А при таких умовах і система єпископа Миколая до чого, — ми могли б спокійно дождатися, поки II творчі розвояють свою помилку, — коли б тільки можна було сподіватися на їх щирість і коли б вони не поували нам життя своїм злісним, настирливим цкуванням: „Савант consules! Перерепенко сепаратист і мазепиць!“

Чи оподівався небіжчик Шедрин, що дібоне життя так далеко випередить його сатиру? Адже тепер бідолаху Перерепенка обвинувають не за відокремлення маргородського повіту від Полтавщини, а за підбурювання Австрії до війни з Росією та за бажання заснувати незалежне кияцьке королівство! А все провина Перерепенка в тому, що він подарував Галичиним дітям український букварь та й похвалився якомсь справнику, — що од як швидко та опритно навчилися діти читати... І що ж ви думаєте? Отже перцкування Савенки та Янчевецьких може нарешті допекти старому Перерепенкові до живих пеківок! Вія в пересердя не подивиться і на справника: „одчепитесь од мене! — каже: мена й на думку не впадали такі дурниці, які ви мені наклидаєте! А тепер, то правда, — навіть і діти од наших допитів почали задумуватися: що воно за знак, що у німців в Австрії вчать по школах нашою рідною мовою, а у нас — то неможна? Тоді, може, і сам справник задумається і, коли він в таких, що мають совість, то напише своєму начальству, що, мовляв, од забронювання рідної мови в народі шариється „превратний толковання“, а через те слід би доволити, „по примьфу особадей Галичини“, вчити всіх наук в народній школі „на ихнемъ мужицкомъ нарѣчїи“.

Чи доживе Перерепенко до здійснення цієї солодкої мрії? Як не як, а поки що жить якомсь треба. І щоб час не пропадав дурно, треба оглянутися і обміркувати, — чи все ми досі робили як слід і чи все використали, що можна, для цієї своєї найважливішої, найдорожчої мети — рідної школи? Мені здається, що не все. Але про це в іншій частині.

П. Смутон.

Український союз проти Крамаржа.

(Од власного львівського кореспондента).

Львів, 11 ноября.

Напад п. Крамаржа на українство заставили Союз українських парламентських послів виступити публично в цій справі і дати виводи п. Крамаржа належне освітлення. Ці зроблено на засіданні Союзу 9 ноября, на якому ухвалено в цій справі отню заяву:

Український Союз в парламенті, якого національне становище з 31 послів українського народу в Галичині й Буковині поділяє 29 послів, мусять висловити своє живе здивування з приводу заяви п. Крамаржа. У відповідь на твердження п. Крамаржа, будим-то уряди Галичини й Буковини належать до російської національності, треба раз на все з цілим натиском зазначити, що в Австрії, з винятком малого числа липован в Буковині, нема ніяких росія: ані староросія, ані молодоросія; за те правда, що від кількох літ завважується в обох цих краях замітна національна й релігійна російська пропаганда, яка має на меті денационалізацію українського народу. Найбільш шматлем і здивуванням наповняє нас той уступ виводів п. Крамаржа, де він старается посягти ведовір'я російського правительства до української людности в Росії і австрійського правительства до українців в Австрії.

З окрема рішено офіційно переслати цію заяву президи чеського клубу разом з отрим письмом:

„Високошановна Преудіє! Пославши вам до ласкавої відомости ухвалу Українського Союзу, висловлюєм рівночасно наш болочий жалъ з того приводу, що один з провідників чеського народу, який так рішуче бореться за свою власну національну, культурну, економічну і політичну самостійність, а до того провідник, який виступає як особливий борець за славянське братання, заявляв таке вороже становище супроти національного розвитку славянського братнього народу — українців, становище, яке дає зброю в руки противників українського народу.

Завважуючи вас з нашого боку, що ми не думаємо відплачувати вам таким самим, але як досі, так і в будучности обороняємо національні права кожного, отже й чеського народу, остаємося в шире товариській прихильности: преудіє українського союзу: Д-р Костъ Левицький, Микола Василько, д-р Микола Лавинський. Видень, 23 (в. ст.) ноября 1911“

Опей годзе українського союзу з приводу нападі п. Крамаржа на українство поміщено також в пресі.

М. Лозинський.

3 газет та журналів.

* * * Проф. А. Погодин в числі 262 „Утра Росии“, переказуючи статтю „Діла“ про поширення в Галичині православних місії на кошти російської казни, являє в статті „Медвѣжья услуга“:

„Як та не дивитись на український риз в Росії, чи бачити в ньому, як і ав-

тор цих ризиків, зовсім натурально і немилучо виявлення народного саморозуміння в населення, яке зовсім не виривалося з загальнодержавного клубка, бажав про те заснувати своє національне існування, або боїться цього руху, як початку розпаду Росії, у всякому разі неможна спочувати братній борі галицьких русинів, яку піддержують і розвивають наші націоналісти. Ця сварка ударить перш усього по наших внутрішніх стосунках.

Справа місіонерів православних поставленя дуже широко в Галичині, але українці не цього боїться, а тих війовничих замислів російського уряду, які вони вважають в цій підготовці позитив для потрібної хвилі.

А перспектива такого захвату для них тим більш страшна, бо їх дають відносно російського уряду до українського руху. „Стано Галичина російською провінцією, — гадують вони, бо ячесь зміцнення Росії, — і тоді процвіт національний львівський університет, національний суд і т. вшп. Одне слово „русифікація“ ликає їх, цих справних руських нащадків, які і самі себе називають русинами. Во можна-ж бути й руським, і разом з тим жакхатис примусового звернення в „великоросса“. І примари русифікації в діяльності тих, хто підзирається російською казно, обурює і ликає українців більше, майже, ніж усе інше. Погану послугу російській державности роблять всі ці громадські оборонці братів-русинів в Галичині від „братів на Вислі“. Але, що ім Текуба?

Національного саморозуміння, що вже прокинулось, не сплячи. Про те, що воно розвивається в наших українських губерніях, свідчать багато факти. Але теж саме помічається і поміж білорусами. І ми бачимо, як там розвивається проза, заснована на національній театр, пишавка навіть думка про видання тостого журналу. А коли почнуть і цей рух затарити і гальмувати, нічого крім шкоди для російської державности не вийде з того. І через те, коли граф Бобринський і його товариші шире думають про з'єднання Галичини з Росією, ім треба повати з іншого кінця. Нехай вони клопочуться, — а вони люде виявлюють — щоб на нашій Україні національне українське життя мало вільний розвиток під опікою міцної державности, і тоді Галичина так потягнеться до Росії, що її нічим не вержиш. Сучасна держава міцна тільки тоді, коли її помішаний склад об'єднується по цуттям взаємного звязку, коли в такій державі всі можуть жити і працювати вільно.

ДЕРЖАВНА ДУМА.

Засідання 12 ноября.

Головою Родзянко. Оголошуються надіслані справи, між иншим, законодавня думка 57 депутатів про зміни деяких стат. город. „положенія“ 1892 р. відносно городів Закаркавья.

На черзі голосування формул переходу, внесених в Думу з приводу поясень уряду на запитання про допомогу голодним.

Свящ. Валалаев в нечерговій заяві нагадує, що між голодними губерніями найбільш постраждала оренбургська. Становище губерній гіршає з кожним днем, між людьми перелика.

Промовець звертає увагу Думи на відозву пресовиявченого Дюнісія челябинського, з якої видно, яке там тяжке становище голодних.

Свящ. Валалаев просить Думу переконати уряд — послати в оренбургську губ. спеціальних осіб з продовольчого одділу, щоб на місці вияснити справжнє становище.

Пурішкевич вказує, що Дума повинна показати приклад урядові. При такому великому народному нещасті треба не балакати, а робити діло.

Він радить прийняти додаток до формули октябристів: 1) Щоб усі депутати відмовились від півмісячного жалування — капітал складеться в 70.000 рублів; його можна повернути на допомогу голодним.

2) Уряд не повинен пристосовувати розміри голоду до раніш намічених заходів, а навпаки, шукати других заходів, коли цього вимагає справжнє становище справ (3) губернатори і, взагалі, місські власти під остраком нехайного увільнення, повинні твердо запам'ятати, що центральний уряд бажав знати тільки правду про становище в голодаючих губерніях, яка б вона сумня не була.

Ен. Евлоній радить прийняти додаток, щоб уряд матеріально допомагав духовенству голодних губерній.

Заливаючий продовольчим одділом в Державні сповіщає, що уряд уже вирішив питання про командировку в оренбургську та уфимську губ. урядових осіб, щоб центральний уряд знав про справжнє становище.

Шимаров по мотивах голосування вказує, що з усіх промовців, які пройшли перед Думою протягом останніх трьох днів, він один не збожується з тим, що заходи уряду в боротьбі з голодом були вчасними.

Звертаючись до опублікованої відозви єпископа челябинського, промовець виявляє, що сквильоване моральне почуття не дозволяє кон-дем. голосувати за формулу октябристів.

Пурішкевич цілком приєднується до формули октябристів, думаючи, що Дума повинна довірити урядові в його діяльності, бо не можна побільшувати нещастя голоду другим нещастям — народними хвилюваннями.

Кузнцов каже, що представники робітничого каасу будуть голосувати проти формули октябристів, яка не відповідає дійсности, а також і проти демагогічного додатку Пурішкевича, — представника правих, з яких багато одержує з казначейства тисячні пенсії та гроші на темі справи.

(Олекски з лівого боку).

Пурішкевич (з міста) й Доді.

Булат заявляє, що трудовики будуть голосувати за всі формули, які приймають дійсне становище справ, але проти демагогічного додатку Пурішкевича, а також і проти формули октябристів.

Ефремов заявляє, що прогресисти будуть голосувати проти формули октябристів.

Тимошкін заявляє, що він буде голосувати за формулу октябристів, як більш спокійну і ділову.

Одхиливши формули соц-демокр., кон-дем. і трудовиків, Дума приймає формулу октябристів 158 голосами проти 103, а також — додаток до неї Гродзицького, Челишова, Шеметова і Крилова, за винятком пункту — про вивозити в Росії жито та борошно до врожаю 1912 року.

Потім приймається додаток — Кропотова, Варибина, Харламова, в. Евлонія та Пурішкевича, крім пункта першого, про який голова оголошує, що його не будуть голосувати.

Перед голосуванням формули Пурішкевича Шимаров заявляє, що хоча формула має в собі багато добрих побажань, проти яких голосувати не можна, але вона починається виразом упевнености, що уряд в свій час допоможе голодним і сканє кількох губернаторів, які порушують своїми вчинками планомерність допомоги; кон-дем. такої упевнености не мають, а через те не можуть голосувати за таке довір'я.

Далі більшістю 120 гол. проти 100 приймається додаток Андрейчука, з побажанням, щоб уряд як найбільш внію законопроект, який би обмежив норму землі для великих землевласників.

Після перевірки останнього голосування виходом в двері, додаток Андрейчука одкидається більшістю 185 проти 129 голосів.

Потім приймається додаток Неклюдова, щоб уряд потурбуватися аби надалі не було недородів.

Це жовна зробити, піднявши селсько-господарську культуру, допомагаючи органам міського самоврядування.

Державна Рада.

Засідання 12 ноября. Иде далі постановляють обміркуваня законопроекту про перехід з одної віри в другу.

Першою обміркується стаття 4-а, яка установлює, якої віри повинні держатись діти батьків, що перейшли в іншу віру.

Вноситься багато поправок, між иншим, поправку Кобляницького, який вносить до статті додаток про те, щоб діти, хрещені в православ'ї, коли батьки їх мінюють віру, остаються в православ'ї до 21 року, та кя. Оберленського, який радить, щоб коли і батько й мати мінюють віру, діти їх держались віри батьків, як вони цього бажать.

Голосування всі поправки, крім додатку Кобляницького та поправки Оберленського, відкинуто.

Ст. 4 приймається в редакції комісії, а вичовкааними поправками в такій формі: „Коли переходить, в порядку першої статті, хто небуде а батьків в другу віру, діти, які ще не мають 21 року, остаються в тій вірі, якої держаться друге з подружжя.“

При такому ж переході батька й матері, діти, які ще не мають 14 років, приймають віру батьків, а які вже мають 14 років, остаються в старій вірі, але можуть, за згодою батьків, перейти в християнську віру батьків. Діти ж, хрещені в православну віру, пристосовуються до порядку ст. першої.“

Обговорювання по ст. 3-ій голова Ради одкидає до одержання текста поради від Дурново.

Рада переходить до ст. 5-ої, яка каже про дозвіл переходити з одної віри в другу і щоб такий перехід не мав з боку адміністрації ніяких предецентів.

Обговорювання по законопроекту відкладено до 16 ноября.

ПО РОСІІ.

— Фінляндські справи. В канцелярії Гельсінгфорського генерал-губернатора нащадку виробляють законопроект про заведення російської мови в урядових інституціях Фінляндії. По проектові мають карати тих, хто буде перешкоджати здійсненню цих заходів. Проект незабаром передадут на розгляд ради міністрів. Крім того в канцелярії виробляють і декілька інших законопроектів, мета яких — проведення в життя програми, наміченої в законі 17 юніа. Законопроект про розмежування бюджетних правів Монарха й сейма в сепаті закінчуются. Разом з цим закінчуются і розроблення бюджета на майбутній рік. Сенат сподівается, що бюджет буде надіслано в сейм завчасу. (Рѣчь).

— Реформа парафії. Проект реформи парафії це за Лук'янова було внесено в раду міністрів. Коли за обер-прокурора було призначено Саблера, він азяв цей проект зазад з Ради, маючи на увазі ознайомитися з ним. Після цього він визнавав за потрібне переробити його. Влітку цього року в синоді, коли не було повного його складу, під доглядом Саблера і архієпископа Антонія цей проект розглянули і зміняли. Ще в юлі думали подати його в Раду міністрів, але до цього часу він лежить в канцелярії синоду. Виявилось, що Саблер перемінив погляд на цю справу і вважає, що перероблений проект про реформу парафії, а також і проект про духовні школи вироблені не гаразд і в Державній Думі не пройдуть. З цього приводу Саблер думає незабаром порадити синодові на-ново переглянути проекти про реформу парафії та духовної школи. Тепер в синоді влівають участь на засіданнях 10 ієрархів, між якими єть люде досвідчені в цих справах, і через те проекти можуть виробити краще. Кажуть, що під впливом єпископа кишиньовського Серафима, який багато попрацював над питанням про реформу парафії, в цей проект буде внесено багато змін по суті. (Рѣчь).

— Борьба за голодом. При головному управлінні російського товариства Червоного Хреста в Москві 10 ноября одкрився нарада представників Червоного Хреста про голод. В нараді влівають участь представники голодних губерній. Завдання наради — вияснити д ієні розміри неурожаю, загальнє число людности, що постраждало од нього, число хворих до 1 октября цього року, число пунктів, де єть столови й т. инше. Представники преси на з'їзд не будуть явуокати. (Р. У.)

— Повітреліальний музей. На одному з найбільшх засідань петербургського аероаулуба будуть розглядати проект заведення особливого повітреліального музею, в якому буде зібрано все, що торкається до повітреліання. Особливо уважно думають поставитись до одділу історії повітреліання в Росії. Спеціальні кімнати будуть одведені на спомин загинувших російських авіаторів.

— Заява 800 раввінів. В „Рѣчь“ видрукувано заяву 800 раввінів з різних городів і містечок Росії. Між иншим, в 18 німуть: знову дорогу спадщини наших батьків — нашу віру священну тяжко ображають, розпускають злісну славу про євреїв, ніби вони вживають християнської крові. Ми, раввіни, що присвятили все своє життя докладному розслідуванню єврейської віри, її письменности і старовинних переказів, з великим обуренням протестуємо проти такого наклепу і вважаємо за свій священний обов'язок перед лицем Всемогущого Бога, Бога Ізраїля, заявити всьому світові: ніде, ні в якому святому пасмі, ні в талмуді, ні в коментаріях до нього, ні в Зогарі, ні в Кабалі, ні, навіть, в народних переказах, — ніде не має й натаку, який подавав би привод до такого обвинувачення. З таким же обуренням ми одкидаємо обвинувачення, ніби між євреями єть секти і окремі особи, що вживають для ритуальної мети християнськ кров. Єврейський закон не має окремих поділів. Всі євреї шанують священні книги, які відомі всьому світові, і тамагах релігійних книг євреї не мають. Заповіди нашої віри обов'язкові для всіх євреїв. Багато мушеницької крові єврейської пролило, як жертва злісного наклепу на єврейський закон. Ця наша заява перед Господом Богом, Богом Ізраїля і перед усім світом нехай арозумить всіх тих, в кого єть совість, і в кого не погасла ще в душі искра правди. Покладаючи надію на Всевишнього, ми віримо, що правда виявиться. Молимо Господа Бога, Бога Ізраїля, щоб послав Вія всьому мирові злагоду і взаємну любов між народами землі. (Рѣчь).

— Вислання чеченських „святых“. Щоб вияснити граблжі й розбій по між чеченцями Введенського та Гродненського округів Владикавказької області до них вживають суворох каруючих заходів: їх оштрафовано на 100 тисяч карб., селські громади позбавлено права вбирати старшин, носити абрью. Але найтяжчою моральною карою для чеченців буде виселення семи „шейхів“, яких мусульмане чеченці шанують так, як православні святых. Всіх їх в країні єть 15.

Виселити думають сім найбільше в них впливових і найбільш, на думку адміністрації, шкодливих. Одному з них 103 року, другому 92. Найвдатіший із них Татал-хаджі, має 110 років. Обвинувачують їх за те, що вони не хочуть вилінути на чеченців і порадити їм занышити розбійщатво. Де-яких обвинувачують ще й за те, що вони переконують і дають матеріальну допомогу Зелім-Ханові. Виславлять їх в тульську губернію на 5 років. Шейхи прохають не вислати їх етапом і азужються, коли цей постановки не буде скасовано, своєю волею поїхати на місце заслання. (У. Р.).

— Всіми звістия. В справі аграрних заколотів в Вессарабдині виявилось, що селяне з Селенти й Богени написали були приговора, яким становлять собі за обов'язок вбивати всякого, хто насміє забирати землю, про яку ведеться суперечка. В обох селах стоить патрулі поліції та стражників. Монополіі закриті.

— Останній тиждень в Курську одзначається епідемією самогубств. Зареєстровано більш десяти самогубств і замахів на нього. (Рѣчь).

— Міністерство народної освіти, прохаючи раду міністрів послати за кордон кандидатів на професорів, як мотав цього, зазначає, що тепершній поряток підготовки професорів має „багато хиб“. Наводяться до цього приклади. (Р. У.).

— Костромському губернаторові надіслано прохання про дозвіл видавати в Костромі газету „Привольжье“ під редакторством В. Смірнова. Законних перешкод до цього не виявлено, однаке губернатор прикликав до себе Смірнова, аробив йому екзамен і, визнавши його малограмотним, видавати газету заборонив. (В. Г. *).

— Родичі арештованих цими днями

в Красноярьську особ, на яких думають, що вони виграли в місцевій поточній конторі 40.000 рубр., телеграфують міністру юстції, що арештованих мучать і катують, вимагаючи од них признання. (Р. Сл. *).

— Судова комісія Державної Думи розглянула законопроект про надання жінщинам правів присяжних повірених. Законопроект більшістю визнала бажаним. (Р. У.)

Маленький фельетон.

Акустика й патріот.

Багато балачок виникло в громадянстві з приводу азяву думського голови п. Родзянка про козьку акустику Таврійського палацу.

— Щ-ж це ви, пане голову, так головуєте? Лівим не даєть й рота розв'язати, а праві потувають себе у вас на трубу, як у коршмі. Додержуйте-ж хоч примитивну об'єктивности та справедливости.

— Ох, що й робити — не знаю, — смиренно відповідає п. Родзянко, — Хоч азял ця й богата, Але лиха без краю Акустика в ній клятая, Та й я не допущаю...

Перепрошаю, Перепрошаю! Нікому я не погугаю...

Звичайно, депутати задволюються цюю заявою пана голову, бо що ж ти відієш: архітекторів, що будували палац, позивати заіною грохи, а глухота п. Родзянка стосується до азявц, так мовати, вичого порядку й депутатській компетенції не підлягає.

А тим часом на цім ґрунті виникають превеселі сцени, хоч у фарс заводь цілком.

Ось, наприклад, обговорення за-прошу про охранку.

На трибуні Замисловський. Трясе кулаками й звертається до лівих виспівую:

— О, ви не любите охранку, Во революційно-поганку Вова вже зничила до щенту. А ви вчепились до моменту І раді ворога топтати. Злодоми ви, не депутати, — За вами плачуть будггарні.

Луна одлугується по кутах: Всі гарні... гарні... гарні... гарні... Опозиція лугує:

Геть геть з високої палати! Не даь балакати! припинити! Голова розводити руками: Не могу ж я забронити За те, що він промовив: „гарні“... Навже збагнув ви незугарні!...

Але за лементом та галасом Замисловський не може далі балакати, й голова дає слово Маркову. Трувувши тривою, він починає:

Ви кричите... Чого? Я знаю: Плюю на це, бо зневажаю Людей, що жидові за гроші... Ремство. Голова ановить і переши-тує, аридувавши долони до вуха: Що? що? сказали ви — „хороші“?.. Марков, не зваяжачи:

Та помсти час ось-ось настає: Повстануть вірні християне І вас, погані азуїта Почнуть сажать на палю, бити... Опозиція здиймає лемент: Геть з трибуни! Луна одлугується Маркову:

Полобяти... Голова звертається до опозиції: А ну лиші тикше там сидіть! Я чув: сказав він: „полобяти“... Та лютому Маркову не дають да-ти промовляти, й на трибуну виходять Гегечкори. Праві починають звисати й стукати шопітрами.

Охранка, хижая прозява, — То захист ваш, панове, й слава. І не буде — й вас не буде. Нехай! спочинуть може люде. Ви-ж, розуміється, повинні... Праві крочать: Що? що сказав він? Голова запобігаво:

Наче — свині... Чи не прогавть нам, депутати, Його на тиждень із палати? Більшість, звичайно, вітає пропозицію пана голову оплесками й вигукує:

Авже-ж, авже ж його прогнати, Ще можна й ребра пощатати!.. Страшенно коєська акустика в Таврійськм палаці: сердашний голова аж не стамється од клопоту.

Начальникові південно-західних залізниць нашій клоіт. Як відомо, на цій залізниці засідо чимало істиво-руського елемента, щоб перешкоджати инородчеському „засилью“.

Та так засіли, що дідько їм і ради не даєть. Здається, коли вже засіли, то й сиділи-б собі тихо та любо, виконуючи як найкраще службові обов'язки, щоб показати инородцям, як треба чесно служити.

Але вже вдача така в істивно-руського, що, де тільки опиняться „волею судьбы“, там і починає виявляти свої патріотичні звички.

Рада залізничодорожанків, видимо, тієї думки, що залізничі істнують зовсім не для патріотичних експериментів, тому запропонувала дд. ооюнкникам:

— „Позвольте вамъ выйти вои!“... „Новое Время“ побачило в цім особисту образу й залементавало: На південній залізниці, Недалеко од гринці, Певне, жид заауважав: Зняв велику заверюху І наших родичів по духу По шням порозганяв.

Виспівуючи про це, виступав депутат п. Родзянко, який казав, що він не може допустити, щоб такі люди жили в Росії, і пропонував їх вислати за межі держави.

Виспівуючи про це, виступав депутат п. Родзянко, який казав, що він не може допустити, щоб такі люди жили в Росії, і пропонував їх вислати за межі держави.

А! не любите икородець,
Що під ноєм наш народець
Сидю в очах дошкуля.
Як такого бузувіра
Серед праведного мира
Носить матінка-земля.
Ну, завидо, любі паня,
Патріоти-росіяни
Мають лишенько од вас?
Що Росію так кохають?
Що отечество спасать?
Ну! визнаєте ви наші...
Довелось сердешній Раді виступити в ролі товмача патріотичних принципів своїх підвладних:

А я думала—гультай!
Це паливоди, шахраї...
Справді, ставовище рада залізнодорожника; мовляв, „уже губернаторського“ з одного боку подивися—„служебна преступленія“, з другого—отечество спасать. Чого доброго в біду векочипш...

Провінціал.

ПО УКРАЇНІ У КИЇВІ.

Високоторжественний день. Вчора, в день народження Імператорського Величества Государини Императриці Марії Федоровни, в клязо-софському кафедральному соборі після літургії одправлено молебнія. На молебні були представники вищої київської адміністрації, війська, поліції, представники адміністративних і громадських інституцій і инш.

†Смерть Я. М. Шульгина. Вчора у 6 год. веч. помер український діяч Яків Михайлович Шульгин.

У українському клубі в середу, 16 ноября, на черговій літературній вечірці має бути читання „Про український літературний рух в кінці XIX століття“, Ів. Франка. Початок у 8 годів вечора.

Аргентинська комісія клубу повідомляє, що при клубі організується мішаний хор під орудою П. Р. Злобіна. Особ (з голосами), які бажають прийняти участь в хорі, комісія просить прийти на співку сьогодні, в 7 годів вечора, в помещення клубу.

Вечір пам'яті І. С. Нікітіна. 21 ноября у київському клубі служачих в торгових і промислових підприємствах г. Києва одбудеться літературо-музичний вечір, присвячений пам'яті І. С. Нікітіна.

Сесія городської думи. Сьогодні одривається чергова сесія гор. думи. В повестку внесено 83 справи. Мж иншим, прохання антрепренера гор. театру С. В. Врякіна про одміну штрафу; заява глагоного барона В. Д. Оргіс-Рутеберга про впорядкування трамваю; доклад Іозефі про виставку; заява М. К. Садовського про зміну § 24 умов оренди театру в народним домі і инш.

† Л. Л. Лунд. Цими днями помер у Києві Л. Л. Лунд. Покійний був асистентом і лаборантом по кафедрі хімічної фізики при київському університеті, завідуючим хімічною лабораторією при київському одділі Імператорського технічного товариства і редактором записок по свекло-сахарній промисловості, які видавало товариство. Окрім того, Л. Л. Лунд був учителем першої комерційної школи. Ховатимуть його сьогодні.

Процес київських інтендантів. Засідання київського воєнного суда по інтендантській справі тимчасово перервано. Засідання почується 16 ноября промовою прокурора ген.-лейт. Коєвєна. Сподіюється, що промова прокурора протягнеться не менше двох днів. Після цього будуть промови оборонців. Першим промовлятиме Карябчевський.

В справі спроби станції у Києві. На нараді, скликаній київським земством про краєву спробу станції, комісія ухвалила постанову, щоб в комітеті по управлінню станцією було три представники від київського університету і три від політехнікума. Обрхував станції такий: урядженні 900,000 карб. і на содержанию за рік по 200,000 карб.

В земстві. Сьогодні о 1 год. дня одбудеться екстренне засідання київської повітової земської управи в справі проведення земського телефону.

Клопоту увільнення союзників. Увільнені в правління південно-зах. зал. дороги по постанові загального присутствія члени одділу зал. дор. союзу руского народу подали міністрові доріг Рухово докладну записку, в якій вказують, що всі начальники південно-зах. зал. дороги инородці, вважаючи на те, що дорога ця підходить до кордонів сухопутного і морського, начальники ці можуть передати південну Росію закордонній державі. Разом з цим союзники прохают повернути їм старі права.

Клуб городських служачих. По ініціативі члена гор. управи має закластись незабаром клуб служачих в городському самоуправлінні. Цими днями почнуть виробляти статут цього клубу.

Снігові замети. Заверюхи в районі п.-з. залізниць перейшли на Новоселівську колію. На ст. Окняні почав йти великий сніг. Через сніг багато поїздів прибуло в Київ з опізнєнням.

На Дніпрі. Через холода навіація на Дніпрі скінчилась. Усі парашода завезено в матвієвську затоку зівмувати. Приставі внято.

Нещастя з війсьним поїздом. Вчора в управління п.-з. залізниць на-

дійшла телеграма, що на ст. Воскаду під час сталося нещастя з війсьним поїздом. 22 вагони вїїшло з рельсо. Нещастя з людьми не було.

3 Київщини. Любова батька. Наш корреспондент пише: В містечку Відій-Черкві опе недавно коротка собі віку місцевий лікарь Богуславський. Сталося це ось через що. Перед ним десь зник його син офіцер. Він довго шукав його і довелось знайти тільки труп. Це так вплинуло на батька, що він приїхав додому і повісився, бо не міг пережити втрати сина.

3 Поділля. Душогуб. Недавно в селі Паньківцях, летицького повіту, поліція арештувала місцевого селянина Г. А. Мороза, 20 років, який убив в Тауритській губернії на хуторі хазяїна та його вагітну дружину, яка лежала між двома маленькими дітьми, і вкрив з своїм товаришем Савелієм 700 карб. грошей.

Поліція знайшла у нього піджак хазяїна в крові та 250 карб. грошей, схованих на горі під вербою, а 25 карб. поліція знайшла у його матері на голові у волосся з гаманцем хазяїна. Мороз признався і сказав, що на 14 день служби у хазяїна, коли той продав на 500 карб. хліба, вони вдвох з Савелієм убили його в стаї, куди зумиєне викликали, а потім увійшли в хату, зааслувавши хазяїну і вбили. Забрали 700 карб. грошей, передалися в одіж хазяїна, заарягли коні і поїхали на вантаж. Поліція обох домогубів арештувала. Ще хлопчиком Г. Мороз обкрадав крамлячки, коморі та курника.

Кустарні виробы. В селі Клембівці, ямпольського повіту, розвивається кустарна промисловість. Що-року тут продається кустарних виробів на 40.000 карб. В селі Яланці, того ж повіту, теж розвивається кустарна промисловість. Ця промисловість ще більш би ширилась, як би кустарні мали спроможність збувати свої виробы за грішні ціни. На допомогу кустарям прийшло місцеве земство, яке має видавати їм позики та увійти в згоду з кустарними складами по великих городах, які б брали од кустарів їх виробы для продажу.

Провалля. В ямпольському повіті провалля почували коло 500 десятин селянської землі і коло 200 десятин землі поміщицької та перової. На той рік в цьому повіті мають укріплять провалля.

Нещастя. Наш корреспондент з села Теклявця, ушацького повіту, повідомляє, що там недавно трапилось нещастя. Один збогий селянин привіз до мляна молоты ячмєнь. Селянина схопили триби і задавняли. Після нього лаялися жінка та двоє маленьких дітей. Впові дали три карб. та дошок на труну.

3 Чернігівщини. Обояльне навчання. Цієї осені у г. Конотопі відкрилась хлоп'яча гімназія, в яку почало багато переходити учнів місцевої комерційної школи. Щоб запобігти ляхові „Общество распр. ком. обр. в с. Кон.“ попрохало дозволу завести в ком. школі обояльне навчання, що й дозволено було зробити цього ж року для 1 і 2 класів. Поступило цієї осені 24 дітвчани. 1912 року дають одкрити 8-й спеціальний агрономічний клас.

Літання. Цими днями відбулось у Конотопі літання авіатора А. Кузьмінського. Він піднявся на 130' футів і назад не прилітав, бо, долетівши до с. Поцівки (5 верстов від Конотопу) там спустився, через те, що грохи поспеувався аероплан. Народу було багато, бо це перше літання у Конотопі. Ціна була від 15 карб. до 50 коп. Авіатор, як спускався, трохи забився.

3 Харківщини. Суд. В харківській судовій палаті почався розгляд справи Вельгійського товариства, що дєржать конку, яке позиває гор. думу за збудування електричного трамвая. Товариство вказує на шкоду, ароблену йому трамваєм, а мж иншим, вже за той рік воно виручило на 100 тис. карб. більше од попереднього року.

Хлопчик-дівчина. Опе недавно в Харківській поліції арештували дівчину, вдягнуву в боярську жіночу одіж з кокошником на голові. Коли поліція допитувалась—хто вона, дівчина сказала: „селянка березівської волості, утувальського повіту, Іваня Забєвє, 20 років, хоробробочий. Поліція адивувалась. Потім виявилось, що Забєвє змалку вдягався в жіночу одіж, навчився шити і вишивати, гладити, прати білизну то-що. Коло двох років він служив за кокошку у харківської вдовья-домовласниці, яка пракаувала йому вдягати в жіночу одіж. Тепер він знову кажує і пошукує посади—прати, або ж гладити білизну.

3 Катеринославщини. Ленці. Наш корреспондент з Катеринославщини пише, що в столовій вагонних майстерень у Нижнедніпровську відбувається сьогодні лекція Д. Дорошенка про М. Шашкевича, а в сідлуючу ведію—про Руїну (в малюванням чарівного д старя).

Смертна кара. В Катеринославті три дні розбиралось у воєнному суді діло лідєвської групи соціалістів-революціонерів. Зауджено до смертної кары робітників: Степанова, Никитечка, Гулякина, Хальцева та Максимова; інженера Карпова до безстрочної каторги, і вісімнадцятилітнього робітника Нікулєва теж до каторги.

Галичина.

(Од власного корреспондента).

Поліція мають другого міністра. Теперішнього міністра для Галичини Залєського (часово виконував він і обов'язки міністра хліборобства) іменовано міністром скарбу, а на міністра для Галичини іменовано людовця Другого.

Віча народних учителів в справі підвищення платень і урегулювання службових відносин відбулися в Косові, Самборі, Сягані і Дрогобичі в днях 1 і 8 падолиста 1911.

Буковина.

(Од власного корреспондента).

В Вижиці засновано товариство „Промисловий союз“, який достарчає потрібних в господарстві внаряддів свого виробу, меблів і инших предметів домашньої обстановки і потреби. Членський пай 50 кор., вписове 2 кор.

В селі Качиді добре розвивається читальня „Руської Весіли“, котра налічує 82 членів, з того 48 членів платять справно членські вклади. Читальня має бібліотеку в 287 книжках, вбудувала власний будинок коштом 4000 кор. При читальні існує приватний курс учительської семінарії, на який учащає 6 дівчат і 1 хлопчик і аматорський театральний кружок, який дає вистави.

Цінавий намір. Дня 6 жовтня 1911 р. відбувся в Черемшлі у єпископа Костянтина товариський аїзд його колег священників, що скінчили в 1871 р. богословіє, на яким постановлено видати альманах-пам'ятку, в котрім кожна би товариш помітив свою автобіографію з описом так свого життя і праці, як відносин, серед яких кожний вирів, учився і провадив діяльність. Коли наміри ці будуть здійснені, то матимемо дуже цінний історичний документ.

Національна статистика спілок в судовім окрузі Чортків. Дня 1 падолиста в Чорткові повстав окружний суд, до якого прилучено суди місцеві, повітів політичних Гусятин, Чортків, Заліщики, Борщів і полудневої часті повіту таребовельського. Суди ці належали до окружного суду в Тернополі. Суди окружні ведуть реєстри кооперативних спілок. Ог же реєстр спілок на території нового суду перенесено з Тернополя до Чорткова і оголошено в урядовій „Gazet-i Lwowski-й“. З цього реєстру довідувось, що дня 1 падолиста на території Чортківського суду окружного було 225 спілок, в тім часто українських 99, чьото польських 60, польсько-жидівських 38, жидівсько-польських 21, чьото жидівських 3, українсько-польсько-жидівських 2, польсько-українсько-жидівських 1, польсько-українських 1.

З життя „Провіста“.

Катеринославська „Провіста“. Адміністрація дозволила катеринославській „Провісті“ урядити 21 ноября в залі Англійського клубу великий кобзарський концерт, в якому візьмуть участь кобзарі: Ів. Кучеренко, Ст. Пасога і Гр. Кожушко. Перед концертом проф. Д. Єварницький прочитав укр. мовою лекцію про кобзарів та їх репертуар. Після концерту одбуд. танці в залі, іривабраній в українському стилі. Підчас танців буде улаштовано продаж українських кустарних виробів, листовних карток і книжок.

Дріб'язок.

У помещанні лїваського латиського товариства поліція знайшла прокламації. Зголом, одначе, виявилось, що прокламації підняув провактор.

Звичайно в таких випадках товариство закривають, а провактора „шукають“ та „не знаходять“. Тут, одначе, сталося щось цілком протилежне:

Товариство не закрило, а провактора арештувано. Навже це не „друкарська помилка“? Будемо чекати спростованья.

Загалом, у минулім тижні було завідно на вські помилки й непорозуміння. Одне з найбільш пікатних непорозуміннь сталося у Петербурзі. У гостинці „Централь“, на Невським проспекті, шьавки арештували одного пана, що проносився під прязвищем Шеремета. У нього знайдемо зброю й багато „компромітующих“ документів. Подержала Шеремета кілька днів під арештом, а потім виявилось, що це—Начальник гельсінгфорської охрани.

Чужомець — чужомець! завжди бувають найвішні—міг би адивуватись: — Як це охрानка не признала свого близького родчача? Але ми не дивуємось. Правда, читачу, що й ви не дивуетесь?

З наказу начальника тюрми в Севастрибурзі примусово обтержено всіх арештованих за останні дні. От тут вже нема ніякого непорозуміння. Це й чужомець не зднає, хоч би який він був найвішній.

Правда, на допиті новообтержених виявилось, що охрानка не може пізнати тих, кого вона за день чи два перед тим арештувала. Були собі люде, як люде—а тут усі вийшли на одну масть!

Ну, та це вже клопіт охрани. Тюрма, як держава в державі, має свої закони.

Цілком зрозуміло й те, через що цензура заборонила латиському театрові в Рязі постановку „Фауста“.

То ми вже такі зіпсовані, так потонули в гріхах, що не помічаємо, скільки нецензурного в „Фаусті“. Хоч би нам і заборонили тепер „Фауста“—однаково з того пуття вже не було б.

А латиські—народ молодий, незіпсований. І цензура пильно стежить за тим, щоб воки в овецій шкурі не порушили їх невинности.

Найкраще тепер латиськам виставляти такі пьєси, як „Контрабандисти“, „Сіль землі“, уривки з націоналістичного збірника „Лядо“. Це для них буде страва пожиточна й корисна.

Професорський кризіс, якого переживає Росія, перекинувся в університеті у... жіночі гімназії. В університетах цугують кафедри—і в порічській жіночій гімназії цугують кафедри. Газети пишуть, що в гімназії аосталось тільки двоє учителів.

Треба розписати конкурс. Чи не агодиться, часом, головна палата Михайла архангела постачити скільки треба учителів? Пообіцати по добрій чарці, то такі „учатели“ з'являться, що о-го-го! Тільки держись!

А, може, й не агодиться. Тепер стільки кафедр цугує по університетах, що на кожного члена палати припадає по три вакансії. Не розриватись же їм.

Могар.

На біжучі теми.

Думи в-голос:

Видаєть.

Видаєть газету „Раду“

Це не те, що ельдorado,

Не, ні, ні, ні, ні, ні.

Ну, повірте ж ви мені,—

Це не те, що ельдorado.

Редактура.

Я не раз сидів в в'язниці

За статті, передовиці...

Е-хе-хе та о-хо-хо.

Став боїтись вже того,

Щоб не амерти у в'язниці.

Читача.

Як ти хоч читати „Раду“,

Оглядайсь спереду й з-заду,

Чи не стежить там ніхто,—

Во „гороховє палато“—

Забіга спереду й з-заду.

П. Михайлович.

За кордоном.

Російсько-персидський конфлікт.

Офіційно повідомляється, що персидський уряд почав виконувати всі вимоги Росії і замінити жандармів, що стерегли майно Шоа-Салтане, персидськими козаками, потім міністр закордонних справ в парадній формі просив вибачення в посла Поклевського-Козелла. Посол заявив, що не думає, щоб російський уряд був задоволений виконанням перших двох вимог і тому він чекатиме наказів з Петербургу.

Росія вважає, що вибачення персидського міністра спізнилося. Коли російське військо, послане в Персію, все збереться в Решті, Росія поставить нові вимоги, мж иншим і про увільнення Шустера.

Тільки після повного задоволення Росії конфлікт вважатиметься закінченим. Сполучені Штати хотять заступитись за свого підданця Шустера і з приводу цього увійдуть в переговори з Росією.

Кінець трійної спілки.

З Парижа повідомляють, що там в дипломатичних сферах ходить уперта чутка про те, ніби трійна спілка вже не відновиться. Запевняють навіть, що коли розпадеться спілка, то Австрія відласть Германії Трієст, звачим чого буде мати копаність на Близькому Сході з правом окупації Салоник. Кажуть, що Італію вже повідомлено про це.

Новий португальський набінет.

Місце Чаяня зайняв Васконселос, представник так званої незалежної партії республіканців. В свій кабінет він запрошив на посади міністрів представників від вських партій: з них частина належить до радикалів, що мають на чолі Косту, частина — помірковані республіканці, які мають на чолі Альмейду і рещта, як і сам прем'єр,—незалежні республіканці. В своїй декларації перед зібраним парламентом Васконселос сказав, що його мета—завести лад в країні. Уряд вестиме політику антиклерикальну, але з поважанням до всьх вір: уряд розгляне закони—декрети тимчасового уряду і подасть на обмірковання парламенту.

Потім буде вжито урядом заходів, які б поліпшили становище робітників.

Революція в Китаї.

12 ноября відбулась церемонія присяги богдыхана на вірність конституції. Газети кажуть, що богдыхан спізнився з своєю присягою.

Пекинський двір звяз з свого фонду на 10 мільйонів таєлів золота і продав його чужоземним банкам. 40 років це золото лежало і аж тепер прийшла на нього черга.

Весь флот, що пристав до революціонерів, візьме участь в бою, коли революціонери будуть брати Пекин.

Китайський уряд випустив з тюрми уських злочинців і приймає їх на службу в військо і поліцію. Синдикат капіталістів з Америки, Англії, Франції і Германії обіцяв позичити китайському уряду 20 мільйонів. Але з иншого місяця ре-

волюціонерам обіцяють позичити ще більше.

Революціонери беруть місто за містом і посуюються все ближче до Пекина.

Італійсько-Турецька війна.

Італійська ескадра в 40 суден, набравши в Таренті угілля, пішла в Егейське море. В Костянтінополі кожної хвилини сподіваються бомбардування Дарданел. Військовий і морський міністри виїхали в Дарданелі. В Порті були послані—російський Чарков і австрійський—Палавціні. Вони довго радилась в міністром чужоземних справ. Єсть чутка, що Порта категорично одмовилась зробити уступки.

Позавчора вранці італійці почали наступати в Тріполі по всій лінії південного фронту. Сутички йшли увесь день. Турки вибито в їх позиції. Ця перемога має велике значіння.

Офіцери турецького генерального штаба прибули в Париж купити аеропланів для своєї тріполійської армії, бо італійці мають аероплани і вони стають їм у великій пригоді.

В Дерні 12 ноября було велике бойовище між турками й італійцям. Італійці перемогли.

Останні вісти.

(З газет та по телеграфу).

Всякі звістки.

ВАРШАВА. Після чутки, що казна викупає варшавсько-віденську залізницю, берлінські фінансисти одмовились піддержувати грошима кілька проектів нових доріг, як от радомська колія, продовження колії Герби—Кельци.

За участь в нападі маріявців в марті 1906 року на рим-католицький приход в с. Ієрузаль, варшавський окружний суд засудив Тушинського на 2 місяці в тюрму. Підчас цього нападу маріявці розгромили приход, побили прислугу ксьондза, забрали у нього 550 карб., а ксьондза вивели в поле і наказали більше не показуватись в приход.

Ходить чутка, що єп. Свлягія призначено буде архієпископом фінляндським після відлієння Холмщини. Призначення це стоїть в звязку з проектом одділення Карелії од Фінляндії. (Власн. кор.)

ПЕТЕРБУРГ. Саблер має виробити новий проект про розвод.

3 Катеринодара „Річи“ телеграфують, що в станції Ашперонський сталась сутячка ватовпу в стражниками. Єсть убиті й поранені.

3 Пєкова: переїзжаючи на човні через озеро, потопились священник, дяк, церковний сторож і вчителька. Міністерство запхало саратівського губернатора про настрій серед годного населення. Губернатор запхав справників. Всі справники, крім саратівського, одповили, що настрій серед населення тривожний.

МОСКВА. В „Руських Вѣдомостях“ надруковано заяву В. М. Дорошєвєча, що він не бере вже участи в газеті „Русское Слово“.

Рибницька адміністрація заборонила концерт на користь голодних, мотивуючи заборону тим, що голод офіційно не зарєєстровано.

КРАСНОАРСЬК. Військовий суд засудив підпоручика Тедєра за поранєння шаблею дворянина Зігрьового на 3 роки в арештантській роті.

КУРСЬК. В с. Щагорчакх селянка покинула без догляду трохлітню дитину, а сама пішла молотати. В хату увійшла свиня і зїла дитину.

НОВОЧЕРКАСЬК. В Верстово-Богодухівському руднику стався вибух газу. Тяжко поранєно чотирьох шахтарів.

ВІЛЬНА. В будинку, поруч з дитячим притомом, вигарто потабу польську школу. Конфисковано катехизис й граматки. Принят двічі потрушено і потім, в наказу губернатора, закрито. Бля 100 душ дітей одіслано до батьків.

ГЕЛЬСІНГФОРС. Гласні города Вайборга послали до губернатора депутата з проханням офіційно спростувати звістки „Нов. Времени“ про напад на в'єзаних.

КАТЕРИНОСЛАВ. Німці колоністи з о. Хортци послали голодним селянам оренбурзької губернії 4 вагони хліба.

САМАРА. По спискам бузулукського аїзду, в повіті потрібна допомога 339.188 душам.

СИЗРАНЬ. Поліціймейстер звяз з редактора „Сызранського Утра“ підписку, що той не друкуватиме відоав жертовачи на голодних, і порадив вважати нічого не містити в газеті про голод.

За кордоном.

Терезий (але чи щирі?) голос в справі українського університету.

ЛВІВ. Орган маршалка краєвого Гр. Бадені „Przeglad“ з приводу статті „Gazet-i Narodowoi“, в котрій вона „доказувала

